

ЕКІЖАҚТЫ ҮНТЫМАҚТАСТЫҚ АЯСЫНДАҒЫ РЕСЕЙ МЕН ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЦИФРЛАНДЫРУ ТӘЖІРИБЕСІ

¹ Н.Ы. Айтымбетов, ² Д. Фазылжан, ³ Б.Р. Шакеева

АННОТАЦИЯ

Мақалада әлемде орын алып отырған жаһандық тенденция саналатын цифрландыру үрдісі экономиканың дамуының қозғаушы күші ретінде қарастырылады. Қазақстанда қоғамдық өмірдің барлық саласына озық үлгідегі цифрлы технологияларды енгізу мен оларды дамыту мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі болып табылады. Авторлар Ресей мен Қазақстан арасындағы екіжақты цифрландыру тәжірибесіне салыстыра отырып талдау арқылы цифрлық трансформацияның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтады. Посткеңестік елдер саналатын Ресей мен Қазақстанның экономикалық және мәдени интеграция саласындағы ортақ тәжірибесі ерекше маңызға ие. Осы мақсатта екі ел арасында цифрлық технологияларды қолдану мен дамыту бойынша қол жеткізілген келісімшарттар, стратегиялық бағдарламалар мен құжаттарға талдау жүргізілді. Сонымен бірге цифрландыру саласын бірлесіп игеруге қатысты қоғамдық пікірдің қалыптасуы ерекшеліктеріне шолу жасалынды.

Түйін сөздер: цифрландыру, Қазақстан, Ресей, трансформация, интеграция, экономика, глобализация.

^{1,2,3}ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, Алматы, Қазақстан

Автор-корреспондент:
Н.Ы. Айтымбетов
aitymbetov_nurken@mail.ru

Мақаланың сілтемесі:
Айтымбетов Н.Ы.,
Фазылжан Д.,
Шакеева Р.Б. Екіжақты
ынтымақтастық аясындағы
Ресей мен Қазақстанның
цифрландыру тәжірибесі //
Адам әлемі. – 2021.
– No. 4 (90). – Б. 97-105.

Бұл мақала ҚР БҒМ ҒК-нің қаржыландыру аясында әзірленді (Грант АР09057996 «Қазақстандық жастардың саяси мәдениетіне цифровизацияның ықпалы»)

Опыт цифровизации России и Казахстана в контексте двустороннего сотрудничества

Аннотация. В статье рассматривается глобальная тенденция цифровизации как движущая сила развития современной мировой экономики. Внедрение и развитие передовых цифровых технологий во все сферы общественной жизни Казахстана является одним из главных приоритетных направлений государственной политики. Авторы, осмысливая двусторонний опыт цифровизации между Россией и Казахстаном, выявили сходства и различия в цифровой трансформации посредством сравнительного анализа. С этой целью был проведен анализ достигнутых результатов, стратегических программ и документов по применению и развитию цифровых технологий между двумя странами. Также был проведен обзор особенностей формирования общественного мнения относительно совместного освоения сферы цифровизации.

Ключевые слова: цифровизация, Казахстан, Россия, трансформация, интеграция, экономика, глобализация.

The Experience of Digitalization Process in Russia and Kazakhstan in the Context of Bilateral Cooperation

Abstract. The article examines the global tendency of digitalization as a driving force for the development of the modern world economy. The introduction and development of advanced digital technologies in all spheres of public life in Kazakhstan is one of the main priority areas of state policy. The authors identified similarities and differences in digital transformation through comparative analysis by comprehending the bilateral experience of digitalization between Russia and Kazakhstan. For this purpose, an analysis of the results achieved, strategic programs and documents on the application and development of digital technologies between the two countries was carried out. Also, a review of the features of the formation of public opinion regarding the joint development of the digitalization sphere was carried out.

Keywords: Digitalization, Kazakhstan, Russia, Transformation, Integration, Economy, Globalization.

Kіpіcne

Жаһандану үрдісінің нәтижесінде пайда болған цифрландыру тенденциясы соңғы жылдары әлемдік деңгейде ерекше қарқынмен даму үстінде. Цифрландыру үрдісі тек экономикалық, ақпараттық-коммуникациялық салаларға ғана жылдам еніп қоймай, адамзаттың қоғамдық өмірінің барлық саласын жаппай қамтитын әлемдік және әмбебап үрдіске айналып отыр. Атап айтқанда, мемлекеттік және қоғамдық саларға жататын барлық интернет-сауда, цифрлық ауылшаруашылық, «smart» электр желілік жүйелері, бизнес, денсаулық сақтау және тағы да басқа салаларда цифрлық революцияның ықпалы күнен күнге артып келеді. Цифрлы трансформация нәтижесінде қалыптасатын экожүйенің базисіне экономиканың іргелі салаларын цифрландыру, ұтқыр мемлекетті дамыту, прогрессивті инфрақұрылымды құру жатады.

Осы салада посткеңестік кеңістікте жетекші елдер саналатын Ресей мен Қазақстан тәжірибесін қарастыру мақаланың басты мақсаты болып табылады. Аты аталған елдер арасындағы экономикалық және мәдени әріптестік Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде жылдан жылға артып келеді. Алайда, ресейлік және қазақстандық қоғам ішінде осы заманауи цифрлы технологияларды күнделікті өмірге енгізуге қатысты түрлі көзқарастар қарама-қайшылығы бар. Олардың кейбіреулері цифрлану

үрдісін жаһандық дамудың жағымды белгісі ретінде қолдағанмен, екінші бір тобы цифрлы технологиялардың ықпалынан жастардың саяси санасы мен дүниетанымы күрделі өзгеріске ұшырайды деген күмәнмен қарайды. Әсіресе, әлеуметтік желілерде таралатын түрлі ақпараттар ағымының бақылауға алынбауы, жастардың статистика бойынша көп уақытын интернет желілерінде өткізуі, олардың саяси санасының өз бетінше қалыптасуына жол ашады.

Жалпы осы тұрғыдан алып қарағанда Ресей мен Қазақстанның цифрландыру саласында қоғамдық пікірдің қалыптасуы мен екі ел арасындағы экономикалық-мәдени интеграцияның іске асу мәселелерін салыстырмалы түрде шолу жасау өте маңызды деп ойлаймыз. Себебі, ресейлік және қазақстандық қоғамды біріктіретін сала – ақпараттық кеңістіктің ортақтығы, ақпарат тарату мен тұтынудың бір тілде жүрзілуі болып табылады.

Әдіснамасы

Мақаланы жазу барысында зерттеу мәселесі бойынша жарық көрген отандық және ресейлік ғалымдардың ғылыми-теориялық және әдістемелік зерттеу жұмыстарына жан-жақты шолу жасалынды. Ресей мен Қазақстан арасындағы екіжақты цифрландыру тәжірибесін салыстыра отырып зерттеу арқылы цифрлық трансформациялануының ортақ ұқсас-

тықтары мен айырмашылықтары анықталды. Сонымен қатар ортақ тәжірибе негізінде цифрлы технологиялардан туындайтын қауіп-қатерлер мен мүмкіндіктерге болжамдар жасалынды. Екі ел арасындағы дипломатиялық келісімдер негізінде қолжеткізілген цифрландыру саласындағы мәселелерді анықтау мен экономикалық-мәдени интеграцияны нығайту мақсатында қабылданған мемлекеттік құжаттар мен материалдар жүйелі түрде талданды. Аталмыш мақаланың негізгі әдістемелік базасын жүйелік, тарихи және салыстырмалы талдау әдістері құрайды.

Негізгі бөлім

Бүгінгі күні Ресей мен Қазақстан арасындағы өзара ынтымақтастық түрлі салаларда, атап айтқанда мұнай-химия, жеңіл өнеркәсіп, ауылшаруашылық, автокөлік және теміржол машина жасау сияқты салаларда іске асып жатқан 100-ге жуық бірлескен жоба арқылы көрінеді. Отын энергетикасы саласындағы Ресей-Қазақстан ынтымақтастығына қатысты газ, мұнай және мұнай өнімдері, сондай-ақ көмір тасымалдау саласындағы өзара өнімді іс-қимылды атап өтуге болады. РФ Өнеркәсіп және сауда министрлігі мен Қазақстанның цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі арасындағы өндірістік және ғылыми-техникалық кооперация саласындағы екіжақты ынтымақтастық жоспары осы елдер экономикасының барлық саласына тиімді әсер ететіні анық. Цифрландыру саласында осындай екі ел мүддесінің түйіскен нүктелерінің бірі цифрлық трансформация жобалары, цифрландырудың платформалық моделіне және Data-Driven Government тұжырымдамасына көшу бойынша Қазақстан мен «Сбер» компаниясы тобымен ынтымақтастық туралы меморандумы болып табылады. Меморандумға 2021 жылғы 3 қыркүйекте ҚР Премьер-министрі Асқар Мамин мен «Сбер» тобының басшысы Герман Греф Шығыс экономикалық форумында қол қойды [1].

Алайда, бұл келісімнің қол қойылуына бірқатар қазақстандық сарапшылар мен қоғам белсенділері өздерінің сыни пікірлерімен қарсы шықты. Олар әлеуметтік желілер мен басқа да түрлі ақпарат құралдарында Үкіметтің бұл әрекетін ашық сынап жазды. Қоғам қайраткері Мұрат Әбенov өзінің фейсбуктегі жеке парақшасында осыған қатысты былай деп пікір білдірді: «ТМД елдері арасында Қазақстан электронды үкімет құру бойынша 1-ші орынды иеленіп отыр, ал Ресей 4 орынға жайғасқан. Сондықтан Ресей барлық салаларда цифрландыру бойынша Қазақстанға көп жағдайда үлгі бола алмай отырғандығын мойындайды» [2] Авторлардың пікірі бойынша Қазақстан электронды үкімет сайтының дамытуға қыруар қаржы жұмсап, ендігі кезекте біздің сайт дамуы жағынан артта қалған деп Ресейге бере салғаны дұрыс емес санайды.

Жалпы көпшілік қазақстандық сарапшылардың пікірі бойынша Ресейдің біздің цифровизация саласын дамытуы елдің ақпараттық және ұлттық қауіпсіздік саласы үшін төніп тұрған қауіп. Атап айтқанда, бірінші кезекте барлық мемлекеттік басқарудың платформасын цифрландыруды көрші елге бере салу ұлттық мүддеге нұқсан келтіреді. Олай болған жағдайда Ресей цифрландыру мен энергетика саласы арқылы Қазақстанды қайта отарлауды қалайды [3]. Осы сияқты сыни пікірлер мен көзқарастар ақпараттық және әлеуметтік желілердекеңінен тарап кетті. Алайда, бұл мәселеге қатысты қазақстандық үкіметтің ресми көзқарасы бойынша мемлекеттік басқарудың цифрлы трансформациясы уақыт талабынан туындап отырған мәселе, онлайн-мемлекеттік қызметтерді алуды дамыту қайта жаңғыртуды қажет етеді.

Дегенмен, ЕАЭО құрамына кіретін Ресей мен Қазақстан цифрландыру бойынша мемлекеттік деңгейде бағдарлама қабылдаған алғашқы елдер болып табылады. Ресей Федерациясы Президенті 2017 жылы «Ресей

Федерациясын дамытудың 2024 жылға дейінгі кезеңге арналған ұлттық мақсаттары мен стратегиялық міндеттері туралы» Жарлыққа қол қойды. Бұл құжаттың басты мақсаты экономика мен әлеуметтік салаға цифрлық технологияларды жедел енгізуді қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді шешу болып табылады. Қазіргі уақытта Ресейдегі қоғамдық өмірдің түрлі салаларын цифрландыру бойынша іс-қимылдардың басым көпшілігі осы ұлттық бағдарлама негізінде іске асып отыр.

Бірінші кезекте цифрлы экономиканы дамыту мен барлық ұйымдар мен салалар үшін қолжетімді жоғары жылдам деректермен алмасуды, оларды өңдеу және сақтаудың тұрақты және қауіпсіз ақпараттық-телекоммуникациялық инфрақұрылымын құруды қамтамасыз етуге баса көңіл бөлініп отыр [4]. Бұлардың ішіндегі ең маңыздысы ұлттық жоба цифрлық экономика кадрларын даярлауды, цифрлық ортаны нормативтік тұрғыдан реттеуді, ақпараттық инфрақұрылым, цифрлық технологиялар, ақпараттық қауіпсіздік және цифрлық мемлекеттік басқару сияқты бағыттар бойынша жүйелі іс-шараларды жүзеге асыруды көздейді. Цифрлық экономикада АКТ-ды (ақпараттық-коммуникациялық технологиялар) пайдалану арқылы жаңа нарықтарды тудырады. Бұл ІТ-ді белсенді түрде енгізетін жоғары технологиялық салалар негізінде Ресейдің жалпы экономикасының өсуін нығайтуға мүмкіндік береді. Қазіргі таңда Ресейде жоғарыда көрсетілген 2017 жылы бекітілген цифрлық экономиканы дамыту бағдарламасы қарқынды жүзеге асырылып жатыр. Цифрландырудың маңызды құрамдас бөлігі ақпаратты өңдеу мен жылдам тарату болып табылады. Бұл мемлекеттік кәсіпорындардың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға, шикізаттық емес экспорттың үлесін ұлғайтуға, ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге, сондай-ақ кәсіпорындар мен азаматтардың мүдделерін қорғауға мүмкіндік береді.

Ал Қазақстан Республикасы Үкіметі болса ҚР Президентінің тапсырмасымен

2017 жылы 12 желтоқсанда № 827 қаулысымен «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын бекітті. Бұл бағдарламаның негізгі мақсаты цифрлық технологияларды пайдалану арқылы экономиканың даму қарқынын барынша жеделдету және халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, сондай-ақ болашақта елдің болашақ экономикасын құруды қамтамасыз ететін дамудың түбегейлі жаңа векторына көшуі үшін жағдай жасау болып табылады.

«Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы қазіргі уақытта елде бес негізгі бағыт бойынша іске асырылып жатыр. Бірінші, экономикалық саланы цифрландыру – Қазақстан экономикасының дәстүрлі салаларының бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін барлық сфераға цифрлық технологияларды енгізуді көздейді. Бұл үдеріс 2022 жылға қарай Қазақстандағы еңбек өнімділігі деңгейін басым салалардағы әлемнің ең дамыған елдері деңгейіне дейін арттыруды және өнеркәсіптің шикізаттық, сондай-ақ шикізаттық емес салалары экспорттың ұлғайтуды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Бағдарламаны іске асырудың екінші бағыты «Цифрлық мемлекетке көшу». Бұл дегеніміз мемлекет пен халық арасындағы азаматтардың қажеттіліктеріне жедел мониторинг жүргізуге және халықтың барынша қанағаттануына қол жеткізуге мүмкіндік беретін ашық онлайн-коммуникацияны қамтиды.

Үшінші бағыт «Цифрлық Жібек жолын іске асыру». Яғни, жоғары жылдамдықты ғана емес, сондай-ақ қорғалған цифрлық инфрақұрылымды құруды және дамытуды көздейді.

Төртінші бағыт «Адами капиталын дамыту». Технологиялардың жылдам өзгерістеріне бейімделуге қабілетті және тиісті құзыреттерге ие қоғам құру мақсатында халықтың цифрлық сауаттылығын және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы мамандардың біліктілігін арттыруды алға тартады.

Бесінші бағыт «Инновациялық экокүйені құру». Технологиялық кәсіп-

керлік пен инновацияларды дамытуды қамтиды. Негізгі жұмысшы буыны технологиялық кәсіпкерлер болып табылатын стартап-ортаны дамыту үшін жағдай жасауға бағытталған [5].

«Цифрлық Қазақстан» бағдарламасының стратегиялық міндеті экономиканың шикізаттық емес секторының әлеуетін әртараптандыру және пайдалану, сондай-ақ, ел экономикасында кәсіпкерлікті қуатты дамыту есебінен Қазақстан экономикасының құрылымын түбегейлі өзгерту болып табылады.

Көптеген жыл бойы Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасы экономиканың түрлі саласында ынтымақтастықтың мол тәжірибесін жинақтады, сол себепті цифрлық және ақпараттық технологиялар саласында да бірлескен жұмыстың әлеуетінен болашақта күтілетін үміт басым. Мемлекеттер белсенді түрде өзара іс-қимыл жасап және «Цифрлық экономика» бағдарламасы шеңберінде түрлі іс-шараны талқылап, сондай-ақ ақпараттық технологиялар саласында бірлескен жобаны іске асырып отыр [6].

Заманауи әлемдік экономика цифрлық салаға көшуді талап етіп отыр. Бұл барлық саланы автоматтандыруға және жасанды интеллектіні дамытуға арқа сүйейтін елдер ғана табысты бола алатынын көрсетті. Осы тұрғыда Ресейдегі инновациялық салалардағы мемлекеттік қолдау мен стартаптардың негізгі орталығы ретінде Иннополис, Сколково және Ресей Федерациясының Цифрлық даму, байланыс және бұқаралық коммуникация министрлігін атауға болады.

2017 жылы Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасының өкілдері елдердің цифрлық экономикасы саласындағы бірыңғай саясат туралы шарт жасасты. Екі елдің өзара іс-қимылы Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде жүріп жатыр. Өзара іс-қимыл барысында екі елдің де білім беру жүйесі шағын және орта бизнестің қажеттіліктеріне толық жауап бермейтінімен анықталды, сондықтан

цифрлық экономика саласындағы мемлекеттік бағдарламаларды біріктіру маңызды стратегиялық шешім болып табылады [7].

Осыған сәйкес «Ресей Федерациясының цифрлық экономикасы» бағдарламасында қойылған мақсатқа жету үшін Ресейде кем дегенде 500 шағын және орта компания «цифрлық технологияларды құру саласында» тиімді жұмыс істеуі қажет. Ал университеттер жыл сайын ІТ саласында 100 мыңға жуық маман дайындауы керек, сонымен бірге цифрлық экономика саласындағы 25-ке жуық зерттеу жобаларын жүзеге асыру қажет.

Цифрландырудың жағымды жақтарына ішкі нарықтарды кеңейту, сауданы жеңілдету және серіктестер іздеу, шығындарды азайту, еңбек нарықтарын жақсарту, қала мен ауыл арасындағы дамудың алшақтығын азайту жатады. Қала мен ауыл арасындағы алшақтықты азайтуды бөлек атап өткен жөн. Бұл Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасы үшін өте маңызды, өйткені мемлекеттердегі елді мекендер бір-бірінен алыс орналасқан, мұндай жағдай екі елде де тұрғындарды үздіксіз сапалы тауар және қызметтермен толыққанды қамтамасыз етуге өзіндік қиындық тудырады [8].

Ресей Федерациясы мен Қазақстан Республикасындағы жаңа технологиялар бір орында тұрмай, қарқынды дамып келетіні туралы фактілер жеткілікті. Мәселен, Қазақстанда автокөлік жолдары, көлік құралдары, ақылы автокөлік жолдарымен жүру, қалааралық рейстік автобустардың жолаушылары, сондай-ақ ресімделетін билеттер туралы деректерді жинауды және өңдеуді жүзеге асыратын көлік жүйесі әзірленді. Astana Hub технопаркi іске қосылды.

Жалпы алғанда бүгінде технопарк 163 ІТ-компаниядан, 700-ге жуық стартаптан, отандық және шетелдік ІТ-компаниялардың 17 R&D орталығынан (Cisco, NOKIA, IBM, Microsoft және басқалары сияқты) заманауи халықаралық оқыту әдістемесі бойынша

«alem» бағдарламалау мектебінен тұрады. Мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру шеңберінде мемлекеттік қызметтер тізіміне 723 қызмет енгізілді, оның ішінде 580 қызмет немесе 80,2% электрондық нысанда көрсетіледі. Мемлекеттік қызметтерді оңтайландыру бойынша жұмыстар жалғасып жатыр, соның нәтижесінде мемлекеттік қызметтер саны 17-ге (740-тан 723-ке дейін) қысқарды [9].

Ал, Ресей Федерациясында Google AI немесе Facebook Artificial Intelligence Researchers сияқты шетелдік жасанды интеллектіні өндіретін компаниялармен тең келетін бағдарламалар немесе ұйымдардың болмауына қарамастан, пилотсыз автомобильдер (Яндекс, Камаз) жасаудың бірнеше жобасы жүргізіліп келеді. Соңғы уақытта пилотсыз автомобильдер («Ростех» мемлекеттік корпорациясы, Cognitive Technologies) және пилотсыз ауылшаруашылық техникасын (Cognitive Technologies) өндірумен байланысты жобалар белсенді дамытып отыр. Сонымен бірге өнеркәсіпті роботтандыру дамыған елдермен бәсекелестік жағдайында жүргізіліп жатыр. Сарапшылардың бағалауы бойынша Ресейдегі өнеркәсіптік роботтардың саны жалпы әлемдік роботтардың 1%-нан кемін құрайды [10].

Жоғарыда айтылғандай, жаңа дамып келе жатқан цифрлық технологияларға екі елде де қызығушылық жоғары және болашақта ерекше күш алатынын көрсетеді. Бірақ осы мәселелер туралы білімдер жүйесінің деңгейі төмен екені байқалды. Біз мұның себептерінің бірі ретінде ғылыми және инженерлік басылымдарға қолжетімділіктің жоғары құнын көрсетеміз. Осы сала бойынша орыс және қазақ тіліндегі әдебиеттер саны өте аз. Серпіліс стратегиясы мен әдіснамасы жоқ, әзірлемелер көп болғанымен инновациялардың нақты іске асырылуы, үздіксіз жұмысы байқалмайды. Екі елде де әртүрлі мемлекеттегі әйгілі компаниялардың қатысуымен іске асып жатқан ірі жобалар жоқтың қасы. Іске асырылған

жобалардың көпшілігінде түпнұсқалық аз және шетелдік әзірлемелерді қайталап пайдалану байқалады. Дегенмен де, бірқатар салада, мысалы, жасанды интеллект пен робототехника бойынша сұранысқа ие ресейлік және қазақстандық өнімдер бар екенін атап өткен жөн.

Мысалы, РФ «Цифрлық экономика» дербес коммерциялық емес ұйымы «Цифрлық экономикаға қарай қозғалыс кестесі» интерактивті электрондық жобасын әзірледі [11]. Кесте көлік картасы форматында мемлекеттік бағдарламаның барлық алты бағытын іске асыру үшін 2024 жылға дейінгі кезеңге жоспарланған негізгі іс-шараларды көрсететін цифрлық навигаторды ұсынды. Кестеге сәйкес 2024 жылы әлеуметтік маңызы бар инфрақұрылым нысандарының 100 пайызы Интернетке қосылуы, ал желіге қол жеткізумен қамтамасыз етілген үй шаруашылықтарының үлесі 97 пайызға жетуі тиіс. Сондай-ақ, басымдықты мемлекеттік қызметтер азаматтың жеке қатысуын қажет етпей, қашықтықтан көрсетілуі тиіс. Осының арқасында мемлекеттің азаматтармен және бизнеспен өзара іс-қимылы жағдайларының үштен екісі толығымен онлайн режимге көшеді. Цифрлық экономикаға қозғалыс маршруттарының кестесі «Ақпараттық инфрақұрылым», «Ақпараттық қауіпсіздік», «Цифрлық технологиялар», «Цифрлық экономикаға арналған кадрлар», «Нормативтік реттеу» және «Цифрлық мемлекеттік басқару» сияқты бағыттар бойынша әзірленді. Маршруттық желіні кеңейту және Ресей Федерациясының, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қатысуымен экономика мен әлеуметтік саланың басым салаларын цифрлық трансформациялау бағыттары бойынша бағдарламаларды іске асыру жоспарланып отыр [12].

«Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарына сәйкес 2022 жылға қарай мемлекеттік қызметтердің жалпы көлемінен электрондық түрде алынған мемлекеттік қызметтердің

үлесі 80 пайызға; Интернет желісін пайдаланушылардың үлесі 82,3 пайызға; халықтың цифрлық сауаттылық деңгейі 83 пайызға жетуі тиіс [13]. Сонымен қатар, Қазақстанда 2004 жылдан бастап gov.kz электрондық үкіметі жұмыс істейді. Бүгінгі күні порталдың көмегімен 2000-нан астам ақпараттық, 225-ке жуық интерактивті және транзакциялық қызмет ұсынылады. Күн сайын шамамен 30000-ға жуық келуші тіркеледі. Портал базасында электрондық мемлекеттік сатып алуға қол жеткізудің бірыңғай нүктесі құрылды, оның шеңберінде үкімет шамамен 417 млн еуроны үнемдейді [14]. Қорыта келе цифрландыру бойына екі елдің атқарып отырған іс-қимылдары өзара келісім мен ынтымақтастық шеңберінде жүзеге асуда. Бұл дегеніміз Еуразиялық экономикалық одақ бойынша екі ел арасындағы экономикалық және мәдени байланыстың күшейіп келе жатқандығын көрсетеді.

Қорытынды

Қазіргі уақытта цифрлық экономиканың өсуі ең маңызды негізгі тенденциялардың бірі болып табылады, оның әсері қоғам өмірінде бірден сезіледі. Жоғарыда аталған екі ел экономикасын цифрландыруды белсенді жүзеге асырып жатқанына қарамастан, олардың инновациялық технологияларының сапасы мен санын орташа деп бағалауға болады. Ресеймен Қазақстанда цифрландыру саласында елеулі жұмыс жүргізіліп жатыр, мемлекеттік деңгейде бағдарламалар қабылданды, экономиканың цифрлық болашаққа қозғалысының егжей-тегжейлі схемалары әзірленді. Цифрлық экономика үшін инфрақұрылым құру тұрақты тәжірибе алмасуды, екі ел іс-қимылының технологиялық үйлесімділігін қамтамасыз ету үшін ортақ цифрлық күн тәртібін құру маңызды. Цифрлық трансформация үшін жаңа цифрлық әдістер мен процестерді қолданыстағы жұмыс тәсілдеріне біріктіру туралы нақты

түсінігі бар кадрларды бірлесіп әзірлеу тиімді болып табылады. Цифрландыруда табысқа қол жеткізу үшін кәсіпорындар, салалар және тұтастай мемлекет деңгейінде инновациялар мен цифрлық қайта құрулар мәдениетін қалыптастыру қажет. Бұл үдерістің тиімділігін арттыру үшін осы саладағы елдердің іс-қимылдарын үйлестіру, бір-бірінің табысты тәжірибесімен алмасып, жол карталарына ие бола отырып, оларды мониторингтеуді және жедел тәртіпте түзетуді жүзеге асыру қажет.

Әдебиеттер тізімі

1 Россияне помогут Казахстану в цифровизации системы госуправления. [Электронный ресурс] // URL: <https://kursiv.kz/news/hi-tech/2021-09/rossiyane-pomogut-kazakhstanu-v-cifrovizacii-sistemy-gosupravleniya> (дата обращения 12.10.2021).

2 Абеннов М. Зачем нам навязывают #СБЕР? [Электронный ресурс] // Фейсбук, 17 октября 2021 г. URL: <https://www.facebook.com/murataben/> (дата обращения 12.10.2021).

3 Сделка со Сбером и интересы ERG. Грозит ли Казахстану «цифровая колонизация»? [Электронный ресурс] 21 сентября 2021. URL: <https://rus.azattyq.org/a/31469597.html> (дата обращения 15.10.2021).

4 Минасян К.А. Вызовы цифровой трансформации требуют консолидации усилий стран ЕАЭС. [Электронный ресурс] 15 апреля 2018 г. URL: <https://profit.kz/news/37086/Vizovi-cifrovoj-transformacii-trebuut-konsolidacii-usilij-stran-EAES/> (дата обращения 15.10.2021).

5 Государственная программа «Цифровой Казахстан». [Электронный ресурс] // URL: <https://digital.kz/wp-content/uploads/2020/03/%D0%A6%D0%9A1%83%D1%81.pdf> (дата обращения 18.10.2021).

6 Vaipan V.A. Fundamentals of Legal Regulation of the Digital Economy. Law and Economics. [Электронный ресурс] // URL: https://www.researchgate.net/publication/336348470_On_the_legal_aspects_of_digital_economy_development (дата обращения 18.10.2021).

7 Решение Высшего Евразийского экономического совета от 11 октября 2017 г. № 12 «Об основных направлениях реализации цифровой повестки Евразийского экономического союза до

2025 года». [Электронный ресурс] // URL: <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/71708158/> (дата обращения 12.10.2021).

8 Цифровизация: как высокоскоростной интернет может изменить Казахстан. [Электронный ресурс] // URL: <https://kapital.kz/tehnology/98337/tsifrovizatsiya-kak-vysokoskorostnoy-internet-mozhet-izmenit-kazakhstan.html> (дата обращения 16.10.2021).

9 В 2019 году в рамках реализации госпрограммы «Цифровой Казахстан» создано 8 тыс. рабочих мест. [Электронный ресурс] // URL: <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/v-2019-godu-v-ramkah-realizatsii-gosprogrammy-cifrovoy-kazakhstan-sozdano-8-tys-rabochih-mest> (дата обращения 18.10.2021).

10 Анализ текущего состояния развития цифровой экономики в России. [Электронный ресурс] URL: <https://iis.ru/wp-content/uploads/2020/12/DECARussia2018rus.pdf> (дата обращения 18.10.2021).

11 Схема движения к цифровой экономике. [Электронный ресурс] URL: <https://data-economy.ru/dataeconomypar> (дата обращения 18.10.2021).

12 Россия предложила Казахстану совместно разрабатывать ключевые технологии для цифровой трансформации. [Электронный ресурс] URL: <https://digital.gov.ru/ru/events/37391/> (дата обращения 21.10.2021).

13 План мероприятий по реализации Государственной программы «Цифровой Казахстан». [Электронный ресурс] URL: <https://digitalkz.kz/wp-content/uploads> (дата обращения 21.10.2021).

14 Электронное правительство Казахстана. [Электронный ресурс] URL: <https://www.tadviser.ru/index.php> (дата обращения 24.10.2021).

Transliteration

1 Rossiyanе pomogut Kazahstanu v cifrovizatsii sistemy gospravleniya [Russians will help Kazakhstan to digitize the public administration system]. [Elektronnyj resurs] // URL: <https://kursiv.kz/news/hi-tech/2021-09/rossiyane-pomogut-kazahstanu-v-cifrovizatsii-sistemy-gospravleniya> (data obrashcheniya 12.10.2021).

2 Abenov M. Zachem nam navyazyvayut #SBER [Why are they imposed on us]? [Elektronnyj resurs] // Fejsbuk, 17 oktyabrya 2021 g. URL: <https://www.facebook.com/murataben/> (data obrashcheniya 12.10.2021).

3 Sdelka so Sberom i interesy ERG. Grozit li

Kazahstanu «cifrovaya kolonizatsiya» [Sberbank deal and ERG interests. Is Kazakhstan threatened by “digital colonization”?] [Elektronnyj resurs] 21 sentyabrya 2021. URL: <https://rus.azattyq.org/a/31469597.html> (data obrashcheniya 15.10.2021).

4 Minasyan K.A. Vyzovy cifrovoy transformatsii trebuyut konsolidatsii usilij stran EAES [The challenges of digital transformation require the consolidation of the efforts of the EAEU countries.]. URL: <https://profit.kz/news/37086/Vizovi-cifrovoy-transformatsii-trebuyut-konsolidatsii-usilij-stran-EAES/html> (data obrashcheniya 15.10.2021).

5 Gosudarstvennaya programma «Cifrovoy Kazahstan» [State program “Digital Kazakhstan”]. [Elektronnyj resurs] // URL: <https://digitalkz.kz/wp-content/uploads/2020/03/%D0%A6%D0%9A1%83%D1%81.pdf> (data obrashcheniya 18.10.2021)

6 Vaipan V.A. Fundamentals of Legal Regulation of the Digital Economy. Law and Economics. [Elektronnyj resurs] // URL: https://www.researchgate.net/publication/336348470_On_the_legal_aspects_of_digital_economy_development (data obrashcheniya 18.10.2021).

7 Reshenie Vysshego Evrazijskogo ekonomicheskogo soveta ot 11 oktyabrya 2017 g. № 12 «Ob osnovnyh napravleniyah realizatsii cifrovoy povestki Evrazijskogo ekonomicheskogo soyuza do 2025 goda» [The decision of the Supreme Eurasian Economic Council dated October 11, 2017. No. 12 «On the main directions of the implementation of the digital agenda of the Eurasian Economic Union until 2025». [Elektronnyj resurs] // URL: <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/71708158/> (data obrashcheniya 12.10.2021).

8 Cifrovizatsiya: kak vysokoskorostnoj internet mozhet izmenit' Kazahstan [Digitalization: How High-Speed Internet Can Change Kazakhstan.]. [Elektronnyj resurs] // URL: <https://kapital.kz/tehnology/98337/tsifrovizatsiya-kak-vysokoskorostnoy-internet-mozhet-izmenit-kazakhstan.html> (data obrashcheniya 16.10.2021).

9 V 2019 godu v ramkah realizatsii gosprogrammy «Cifrovoy Kazahstan» sozdano 8 tys. rabochih mest [n 2019, as part of the implementation of the state program “Digital Kazakhstan”, 8 thousand jobs were created]. [Elektronnyj resurs] // URL: <https://primeminister.kz/ru/news/reviews/v-2019-godu-v-ramkah-realizatsii-gosprogrammy-cifrovoy-kazahstan-sozdano-8-tys-rabochih-mest> (data obrashcheniya 18.10.2021).

10 Analiz tekushchego sostoyaniya razvitiya

cifrovoj ekonomiki v Rossii [Analysis of the current state of development of the digital economy in Russia]. [Elektronnyj resurs] URL: <https://iis.ru/wp-content/uploads/2020/12/DECARussia2018rus.pdf> (data obrashcheniya 18.10.2021).

11 Skhema dvizheniya k cifrovoj ekenomike (A road map for the digital economy) // URL: <https://data-economy.ru/dataeconomympap> (data obrashcheniya 18.10.2021).

12 Rossiya predlozhila Kazahstanu sovmestno razrabatyvat' klyuchevye tekhnologii dlya cifrovoj transformacii [Russia invited Kazakhstan to jointly develop key technologies

for digital transformation]. URL: <https://digital.gov.ru/ru/events/37391/> (data obrashcheniya 21.10.2021).

13 Plan meropriyatij po realizacii Gosudarstvennoj programmy «Cifrovoj Kazahstan». [Action plan for the implementation of the State Program “Digital Kazakhstan] URL: <https://digitalkz.kz/wp-content/uploads> (data obrashcheniya 21.10.2021).

14 Elektronnoe pravitel'stvo Kazahstana [Electronic government of Kazakhstan]. URL: <https://www.tadviser.ru/index.php> (data obrashcheniya 24.10.2021).

АВТОРЛАР ЖАЙЛЫ АҚПАРАТ

<i>Нүркен Ысқақұлы Айтымбетов</i>	PhD, жетекші ғылыми қызметкер, ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, Алматы, Қазақстан
<i>Дамир Фазлжан</i>	PhD докторант, ғылыми қызметкер, ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, Алматы, Қазақстан
<i>Ботакөз Рахымбекқызы Шакеева</i>	PhD докторант, ғылыми қызметкер, ҚР БҒМ ҒК Философия, саясаттану және дінтану институты, Алматы, Қазақстан
<i>Нүркен Искакович Айтымбетов</i>	PhD, ведущий научный сотрудник, Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК, Алматы, Казахстан
<i>Дамир Фазылжан</i>	PhD докторант, научный сотрудник, Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК, Алматы, Казахстан
<i>Ботакөз Рахымбековна Шакеева</i>	PhD докторант, научный сотрудник, Институт философии, политологии и религиоведения КН МОН РК, Алматы, Казахстан
<i>Nurken Aitymbetov</i>	PhD, Leading Researcher, Institute for Philosophy, Political Science and Religious Studies of the CS MES RK, Almaty, Kazakhstan
<i>Damir Fazylzhan</i>	PhD student, researcher, Institute for Philosophy, Political Science and Religious Studies of the CS MES RK, Almaty, Kazakhstan
<i>Botakoz Shakeeva</i>	PhD student, researcher, Institute for Philosophy, Political Science and Religious Studies of the CS MES RK, Almaty, Kazakhstan